

► **Onderzoeksrapport**

DSO/Programmamanagement, Strategie en Onderzoek

Havenmonitor 2017

COLOFON

Uitgave
Gemeente Den Haag
DSO / Programmamanagement, Strategie en Onderzoek
Maart 2017

Inlichtingen

DSO / Programmamanagement, Strategie en Onderzoek
Henk van Andel (070 35 35565 / henk.vanandel@den Haag.nl)

De Dienst Stedelijke Ontwikkeling aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid inzake het gebruik en toepassing van de gepresenteerde gegevens. Afwijkingen in absolute aantallen en % kunnen worden veroorzaakt door afronden. Bij gebruik van cijfers is bronvermelding verplicht.

INHOUDSOPGAVE

	Samenvatting	5
1	Inleiding.....	7
2	Economie	9
2.1	Werkgelegenheid.....	9
2.2	Nieuwkomers en sterke groeiers.....	12
2.3	Visafslag.....	13
3	Gebruik van de haven	15
3.1	Aantal aankomsten, unieke schepen en opbrengsten havengelden.....	15
3.2	Aantallen per scheepstype.....	16
3.3	Ontwikkeling in aankomsten per scheepstype	17
3.4	Kadebezetting.....	19
3.5	Jachthaven	20
3.6	Watertaxi	21
4	Omgeving.....	23
4.1	Woningen en bevolking	23
4.2	Bezoekers van de haven	24

SAMENVATTING

De gemeente Den Haag wil de economische functie van de Scheveningse haven vergroten, dat wil zeggen groei van de werkgelegenheid. Daarbij ligt het accent op de visserij, watersport, havengebonden dienstverlening en offshore-support, en innovatie in deze sectoren. Om de ontwikkelingen in de tijd te volgen is in 2016 de eerste zogenaamde havenmonitor uitgebracht. Dit is de tweede editie.

In het havengebied waren op 1 januari 2017 635 bedrijven gehuisvest. Daarvan waren er 140 direct aan de haven-gebonden, dat wil zeggen actief in en rond de visserij, havengebonden en offshore dienstverlening, watersport en horeca. In totaal ging het om 1.280 havengebonden banen.

Het aantal banen bij de havengebonden bedrijven is in de periode 2013-2017 licht gegroeid (+1,7%). De groei doet zich vooral bij de watersport en havengebonden dienstverlening voor. Het aantal banen in de horeca fluctueert van jaar tot jaar.

Bij de overige bedrijven is sinds 2013 een duidelijke groei te zien. Het aantal banen nam toe van 1.730 in 2013 tot 1.980 in 2017. De toename heeft onder andere te maken met de komst van het Zuiderstrandtheater en een grote supermarkt.

De afgelopen 3 jaar hebben zich 180 nieuwe bedrijven gevestigd in het havengebied. Het gaat vooral om eenmansbedrijven.

De omzet van de visafslag is de laatste jaren sterk gegroeid, sterker dan bij andere Nederlandse visafslagen. Hierdoor is ook het relatieve belang van Scheveningen toegenomen (tot 10%).

De cijfers laten zien dat het bedrijfsmatig gebruik van de haven nog steeds onder druk staat. Het aantal schepen dat in de haven aankomt is de afgelopen jaren flink gedaald. In 2016 was er weliswaar sprake van een flinke groei, maar in 2017 daalde het aantal weer. Het aantal aankomsten ligt 15% onder het niveau van 2013. De opbrengsten van havengelden laten echter sinds 2015 een sterke groei zien en liggen op hetzelfde niveau als in 2013.

De afgelopen 5 jaar is er betrekkelijk weinig veranderd in het scheepstype dat de Scheveningse haven aandoet. In 2017 is wel het aantal aankomsten van kotters, staandwandvissers en tenders teruggelopen. Het aantal aankomsten van sportvissers loopt al langer geleidelijk aan terug.

Van de watertaxi maakten in 2017 gemiddeld 65 personen per dag gebruik. Dat is iets minder dan in 2016 (was 73).

In de omgeving van de haven wordt volop gebouwd. Het aantal woningen is in de periode 2013-2017 met 288 toegenomen tot 2.089. Naar verwachting zal dat aantal

verder toenemen tot 2.762 in 2022 wanneer de ontwikkeling op het Norfolkterrein volledig is gerealiseerd.

Een belemmerende factor bij het aantrekken van bedrijven en werkgelegenheid betreft het ontbreken van beschikbare bedrijfsruimte (verkoop of verhuur). De ontwikkeling van nieuwe bedrijfsruimte komt in 2018 pas goed op gang en zal in de volgende havenmonitor als afzonderlijk onderwerp opgenomen worden. Na realisatie zal de werkgelegenheid in de haven pas verder kunnen stijgen.

Het aantal bewoners laat een vergelijkbare ontwikkeling zien. Op 1 januari 2017 waren er 3.355 inwoners en dit aantal zal volgens de prognose toenemen tot 4800 in 2022, een groei van 44%.

Uit de continue metingen van City Traffic blijkt dat het aantal bezoeken aan de Scheveningse haven in 2017 ten opzichte van 2016 gelijk is gebleven (ca. 1,2 miljoen bezoeken). Dat is wel 5% meer dan in 2015. Vlaggetjesdag trok de meeste bezoekers.

1

INLEIDING

In de nota “Scheveningen haven, is en blijft haven” (RIS281550) wordt aangegeven dat de gemeente Den Haag de economische functie van de haven wil vergroten, dat wil zeggen groei van de werkgelegenheid. Daarbij ligt het accent op de visserij, watersport, havengebonden dienstverlening en offshore-support, en innovatie in deze sectoren. Om deze doelstelling te bereiken moeten de randvoorwaarden verbeterd worden (havenbeheer, bereikbaarheid en ontsluiting). De uitwerking van de plannen vindt plaats in nauw overleg met de stakeholders.

Speerpunten van de nota zijn plannen voor nieuwe woningen in de directe omgeving van de haven, de komst van een nationaal zeezeilcentrum en het aantrekken van innovatieve ondernemers. Verder worden plannen aangekondigd met betrekking tot:

- verbetering van verkeersdoorstroming (o.a. doortrekken tramtracé, verbetering parkeermogelijkheden)
- bevordering sportmogelijkheden (o.a. Beachcity)
- bevordering van het toerisme (o.a. watertaxi en evenementen)
- ontwikkeling van een bedrijfsverzamelgebouw

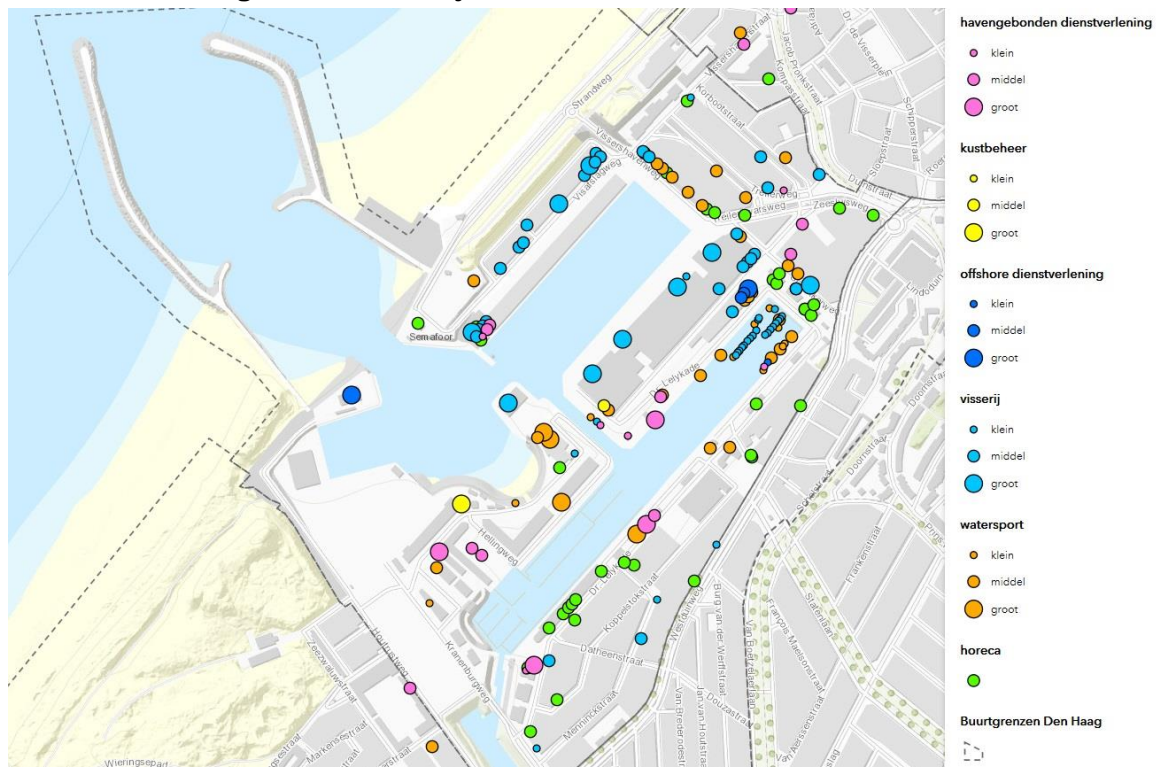
In de nota is ook aangekondigd dat er een havenmonitor komt die de ontwikkelingen volgt op het gebied van:

- economische groei;
- toename van de werkgelegenheid;
- aantal en diversiteit van de vaarbewegingen;
- aard van de nieuwe bedrijvigheid.

Dit rapport is de tweede versie van de havenmonitor. Hierin worden voor de verschillende thema's de ontwikkelingen in de periode 2013-2017 weergegeven. Achtereenvolgens komen aan de orde: de ontwikkeling van de economie, het gebruik van de haven en de omgeving van de haven.

Ten behoeve van het actieplan Scheveningen haven is een digitale overzichtskaart gemaakt van bedrijven en activiteiten die voor de haven van belang zijn. De figuur op de volgende pagina geeft deze kaart weer.

Figuur 1.1 Overzicht havengebonden bedrijven

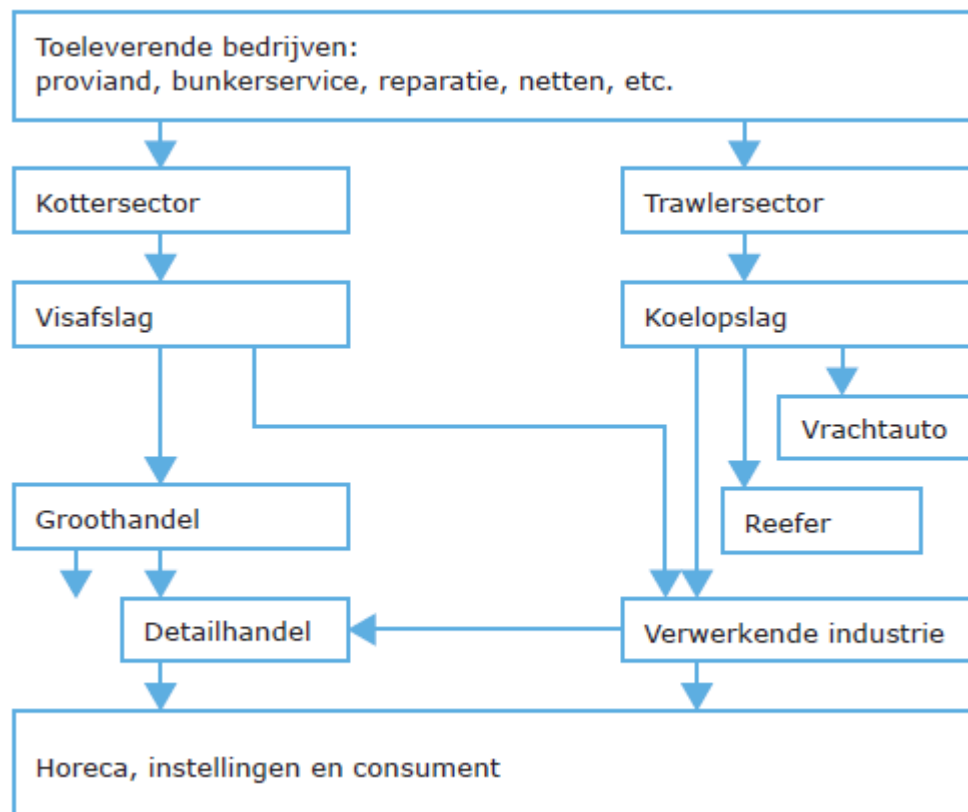

Bron: werkgelegenheidsregister/Economie

2 ECONOMIE

Het viscluster neemt een belangrijke positie in binnen de economische structuur van de Scheveningse haven. Onderstaande figuur geeft de interactie tussen de verschillende onderdelen weer.

Figuur 2.1 Interactie viscluster

Bron: Nieuwenhuizen en Taal, 2005

2.1 Werkgelegenheid

Voor de ontwikkeling van de werkgelegenheid is gebruik gemaakt van het werkgelegenheidsregister. Daarbij is in de eerste plaats gekeken naar de bedrijven die gevestigd zijn in de directe omgeving van de haven.¹

Op 1 januari 2017 ging het in totaal om 635 bedrijven. Deze bedrijven zijn in de volgende zes categorieën ingedeeld op basis van de SBI-codes en de inventarisatie die door de gemeentelijke afdeling Economie is uitgevoerd:

- visserij: het gaat hierbij zowel om vissers, visverwerking als viswinkels (46 bedrijven)

¹ Geografisch gezien is dat de buurt 'Vissershaven'. Verder zijn 19 bedrijven meegeteld die daar net buiten liggen, maar wel een duidelijk economische relatie met de haven hebben.

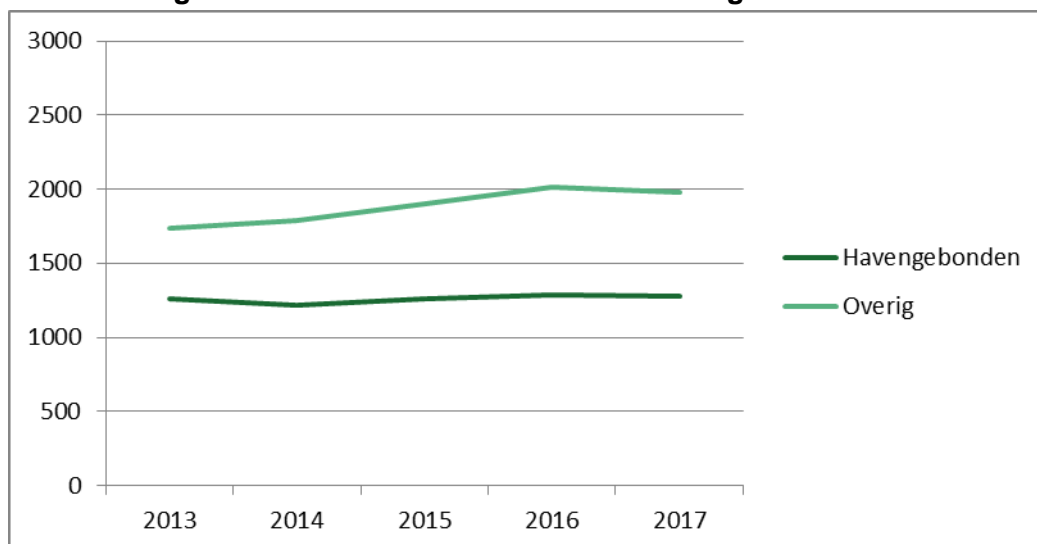
- havengebonden dienstverlening (18)
- offshore dienstverlening (7),
- watersport: jachthaven, bootcharters en watersportwinkels (31):
- horeca: cafés, lunchrooms en restaurants (42),
- overige bedrijven die geen directe relatie met de haven hebben (491).

Bij al deze bedrijven waren er op 1 januari 2017 3.260 personen werkzaam, waarvan 1.280 bij havengebonden bedrijven.

Het aantal werkzame personen bij de havengebonden bedrijven bereikte in 2014, evenals in heel Den Haag, een dieptepunt. Sindsdien is het aantal werkzame personen weer licht toegenomen.

Bij de overige bedrijven is al sinds 2013 een duidelijke groei te zien. Deze heeft onder andere te maken met de komst van het Zuiderstrandtheater en een grote supermarkt.

Figuur 2.2 Ontwikkeling aantal banen in en rond de Scheveningse haven

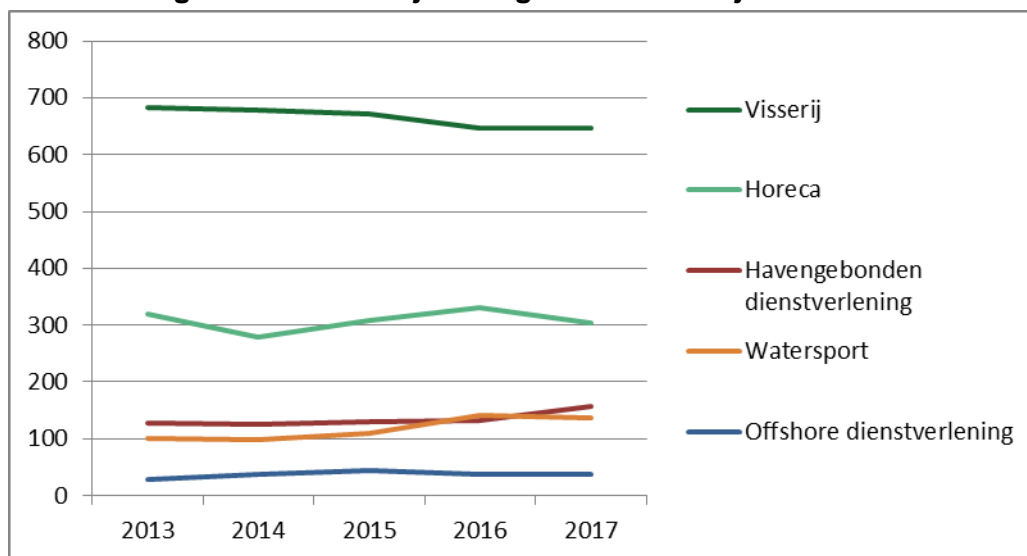
Bron: werkgelegenheidsregister

Kijken we naar de verschillende sectoren binnen de havengebonden bedrijven, dan zien we meer verschillen in dynamiek. Visserij is de grootste categorie met 650 banen. Het aantal banen in deze sector daalde in 2015 en bleef in 2016 gelijk. Hierbij dient te worden opgemerkt dat de locatie van werkgelegenheid in een havengebied is gerelateerd aan de vestiging op het land. Het varende personeel van diverse bedrijven is niet eenduidig in het werkgelegenheidsregister opgenomen. Dit is inherent aan het type locatie (een haven met bedrijven met tevens een vestiging buiten de haven) en het type werkgelegenheid (niet standplaats gebonden varende personeel). Dit geeft een onderschatting voor de werkgelegenheid in de visserij. De meest recente schatting van de werkgelegenheid in de visserijsector (LEI 2015) gaat bijvoorbeeld uit van 800 personen.

De horeca is de op een na grootste sector. Hier zien we een grillig verloop. Het aantal banen daalde in 2013, groeide in 2014 en 2015, maar nam in 2016 weer iets af.

De sectoren ‘havengebonden dienstverlening’ en ‘watersport’ liggen qua omvang dicht bij elkaar (ca. 150 banen) en laten elk een lichte groei zien. Het aantal banen in de ‘offshore dienstverlening’ is vrij stabiel (ca. 40 banen).

Figuur 2.3 Ontwikkeling aantal banen bij havengebonden bedrijven

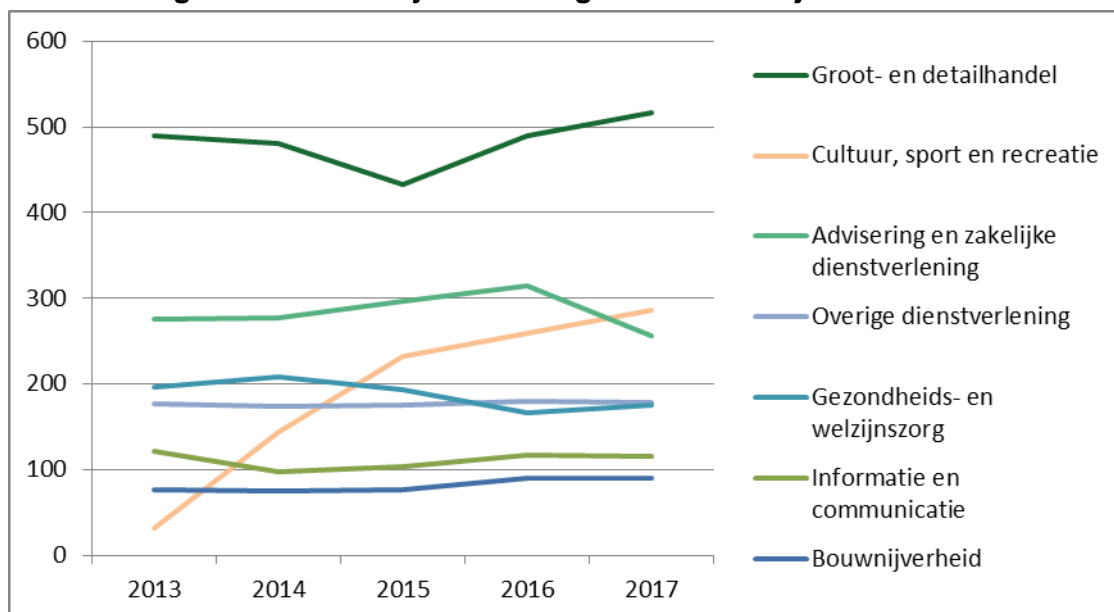

Bron: werkgelegenheidsregister

Als we kijken naar de ontwikkeling van de werkgelegenheid bij de bedrijven die niet direct met de haven verbonden zijn, vallen enkele sectoren op. Allereerst zien we een forse groei bij de sector Cultuur, sport en recreatie tot 2015.² Deze is zoals eerder genoemd gerelateerd aan de komst van het Zuiderstrandtheater en het Residentieorkest. Ten tweede valt het grillige patroon bij de sector (Groot)handel op: een sterke daling in 2014 en een sterke groei in 2015. Deze ontwikkeling hangt samen met de sluiting en komst van een grote supermarkt in de buurt van de haven. Verder is de sector Advisering en zakelijke dienstverlening ook goed vertegenwoordigd. In 2013, 2014 en 2015 nam het aantal banen toe. Dit hangt samen met de komst van een aantal adviesbureau's en kan duiden op innovatie. In 2016 was er wel sprake van een lichte afname.

² Bij Cultuur, sport en recreatie gaat het niet om watersport, die zijn bij de havengebonden bedrijven meegeteld.

Figuur 2.4 Ontwikkeling aantal banen bij niet havengebonden bedrijven

Bron: werkgelegenheidsregister

2.2 Nieuwkomers en snelle groeiers

Nieuwe bedrijven

De afgelopen 3 jaar hebben zich 180 nieuwe bedrijven gevestigd in het havengebied. Het gaat om 133 eenmansbedrijven, 41 bedrijven met 2-10 werkzame personen en negen bedrijven met meer dan 6 personen. Bij deze bedrijven zijn begin 2017 390 personen werkzaam.

Bij de grotere bedrijven gaat het om een kinderopvang, een café, een vishandel, een watersportbedrijf, een handelaar in autospullen en een filiaal van een grote winkelketen. Samen zijn ze goed voor 120 banen in 2017.

Weinig snelle groeiers

Tot slot hebben we gekeken of er bedrijven zijn die de laatste 5 jaar een snelle groei hebben doorgemaakt. Daarbij is een onderscheid gemaakt tussen bedrijven die in 2012 1-5 mensen in dienst hadden, bedrijven met 6-10 mensen en bedrijven met meer dan 10 mensen.

Er blijken geen kleine bedrijven te zijn die in de periode 2012-2017 verdubbeld zijn (meer dan 5 of 10 mensen erbij).

Van de grotere bedrijven zijn er vier die meer dan 20% zijn gegroeid. De grootste groei deed zich voor bij een supermarkt (+58 banen), het Zuiderstrandtheater (+39), een vishandel (+7) en een café-restaurant (+5).

2.3 Visafslag

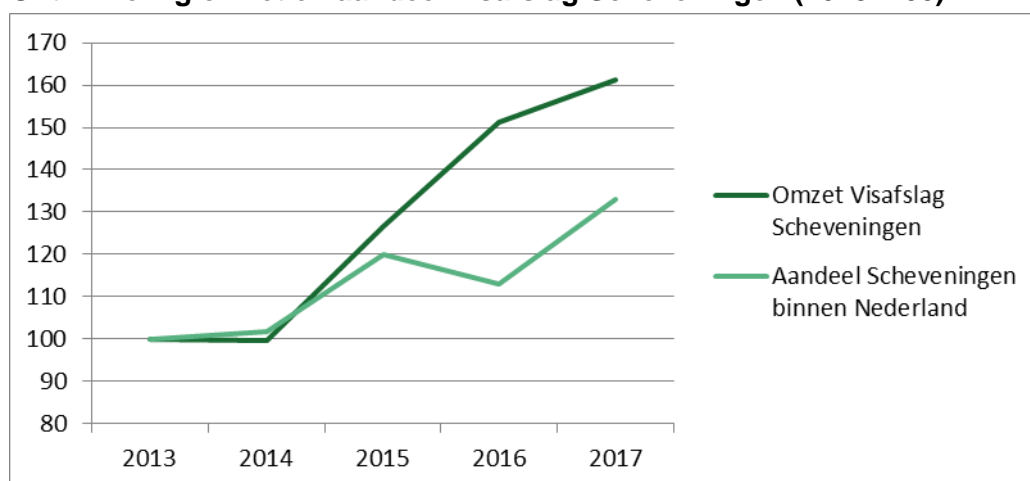
Een belangrijke pijler voor de economische bedrijvigheid in het havengebied is de visafslag Scheveningen. Jaarlijks worden cijfers gepubliceerd over de omzet van alle visafslagen in Nederland. Daaruit is niet alleen de economische ontwikkeling van de visafslag Scheveningen af te leiden maar ook het relatieve belang van de

positie van de Visafslag Scheveningen ten opzichte van andere visafslagen in Nederland.

In 2017 heeft de visafslag Scheveningen 36,1 miljoen euro omgezet. Sinds 2014 is de omzet gestaag gegroeid; de omzet ligt ruim 40% boven het niveau van 2013.

De omzet in Scheveningen bedraagt 9,9% van de totaalomzet in Nederland. Dit aandeel is de afgelopen jaren gegroeid. Wel was er in 2016 sprake van een kleine terugval. De omzet groeide weliswaar, maar minder sterk dan die in heel Nederland.

Figuur 2.5 Ontwikkeling omzet en aandeel visafslag Scheveningen (2013=100)

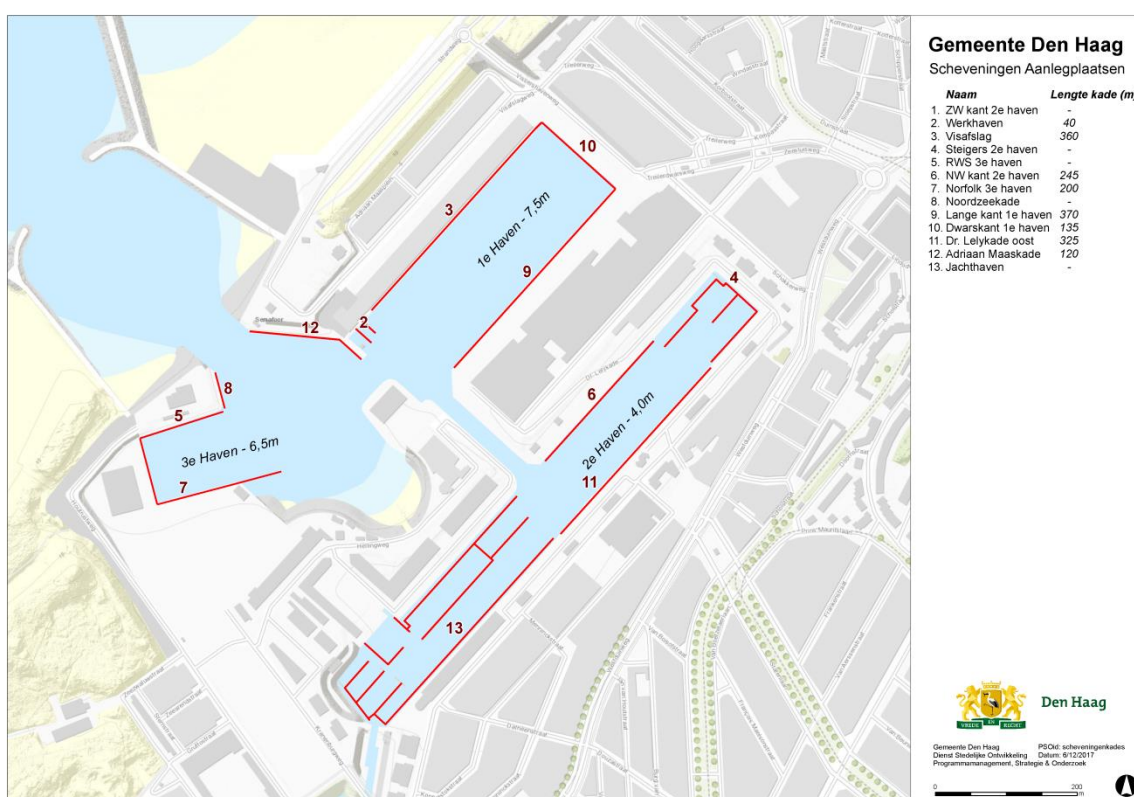

Bron: Visafslag Scheveningen /bewerking PSO

3 GEBRUIK VAN DE HAVEN

Het havenbedrijf registreert alle aankomst- en vertrektijden van alle schepen om de havengelden te kunnen berekenen. Zodoende is voor de periode 2012-2017 per scheepstype bekend hoeveel unieke schepen de Scheveningse haven hebben aangedaan. De schepen die buitengaats in het zicht van de haven voor anker gaan, worden ook meegeteld. Daarnaast zijn gegevens bekend van de jachthaven en de watertaxi. Deze onderwerpen komen achtereenvolgens aan bod.

Figuur 3.1 Aanlegplaatsen in de Scheveningse haven

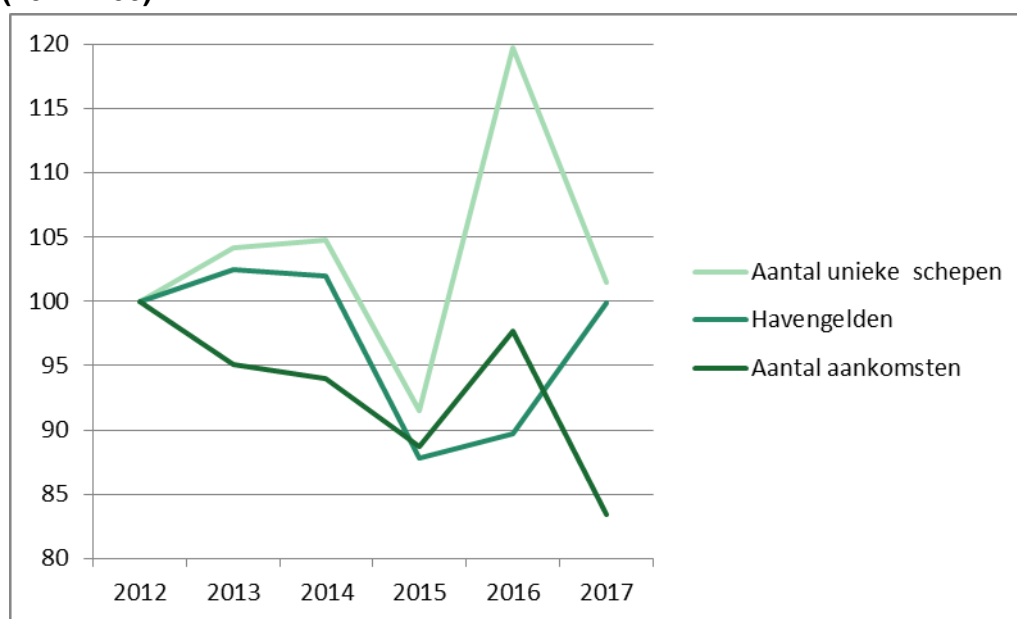
3.1 Aantal aankomsten en unieke schepen en opbrengsten havengelden

In 2017 kwamen er 4.542 schepen in de haven aan. In de periode 2012-2017 is er sprake van een gestage daling. In 2016 was er een eenmalige opleving, maar die werd gevolgd door een sterke daling in 2017. Het aantal aankomsten ligt bijna 20% onder het niveau van 2012.

Het aantal unieke schepen laat een grillig verloop zien. In 2013 en 2016 steeg het aantal, maar in 2015 en 2017 was er sprake van een sterke daling, waardoor het aantal in 2017 (488) vergelijkbaar is met dat van 2012.

In 2017 bedroegen de totale opbrengsten van de havengelden € 387.200.³ De afgelopen jaren fluctueerden de opbrengsten. In 2015 daalden ze flink, maar in 2016 en 2017 volgde een stijging. Hierdoor liggen de opbrengsten weer op het niveau van 2012. De stijging in havengelden in 2017 ten opzichte van 2016 komt met name door een stijging in het formaat van de schepen (groter) en de termijn dat ze aan de kade zijn blijven liggen (langer).

Figuur 3.2 Ontwikkeling aantal unieke schepen, aankomsten en opbrengst havengelden (2012=100)

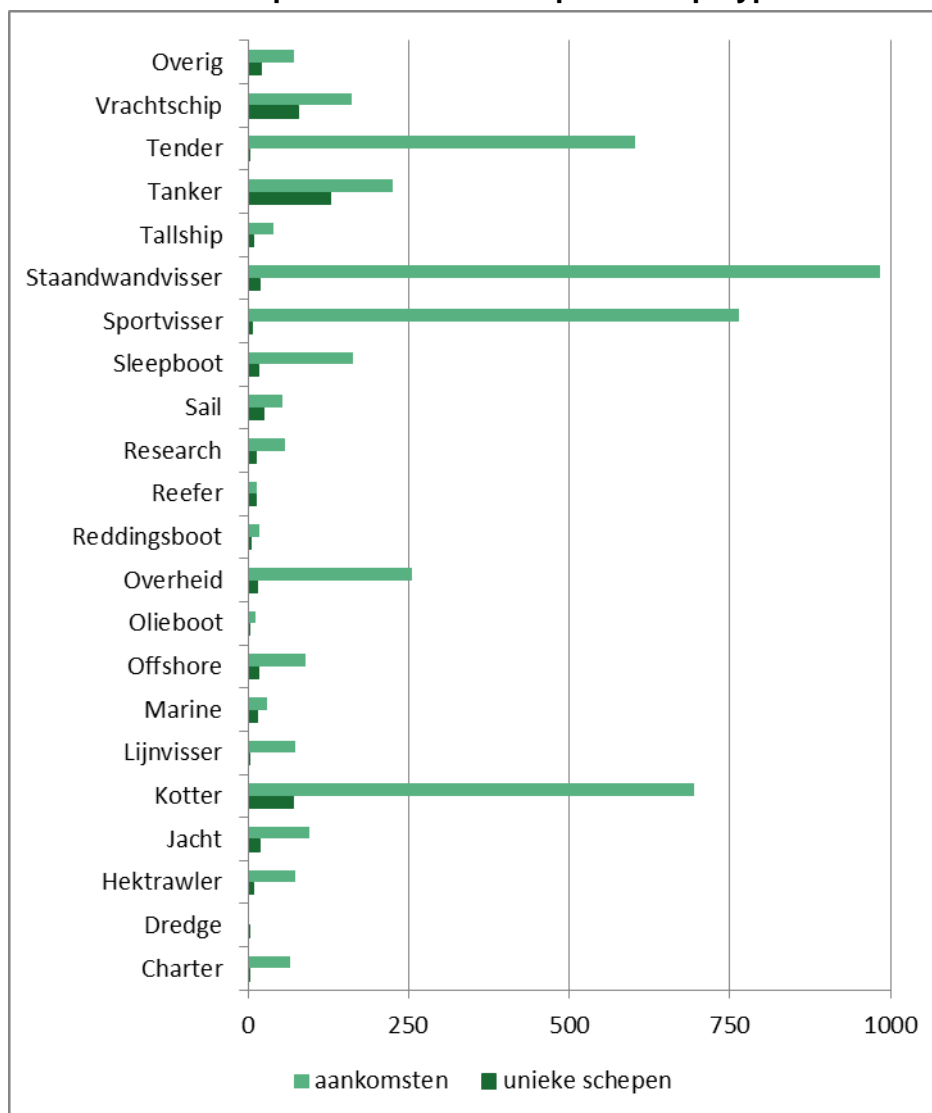
Bron: Havenbedrijf/bewerking PSO

3.2 Aantallen per scheepstype

In totaal deden 576 verschillende (unieke) schepen in 2016 de Scheveningse haven aan. Dat zijn gemiddeld 9,2 aankomsten per schip. Er zijn echter grote verschillen per scheepstype. Onderstaande figuur laat dat zien. De meeste aankomsten (983) worden geregistreerd bij staandwandvissers. Het gaat daarbij om 19 unieke boten, ofwel een gemiddelde van 51,7. Bij kotters worden ook veel aankomsten geregistreerd, maar omdat het hier om veel meer verschillende boten gaat, ligt het gemiddelde een stuk lager, namelijk op 9,8. Het zijn de tenders die het hoogste gemiddelde scoren met 200,7. De drie boten zijn verantwoordelijk voor 602 aankomsten. Ook de sportvissers scoren hoog (109,3). Tankers scoren daarentegen gemiddeld laag (1,9), omdat het om veel verschillende schepen gaat.

³ De gelden voor elektriciteit, water en milieu zijn hier buiten beschouwing gelaten.

Figuur 3.3 Aantal unieke schepen en aankomsten per scheepstype in 2017

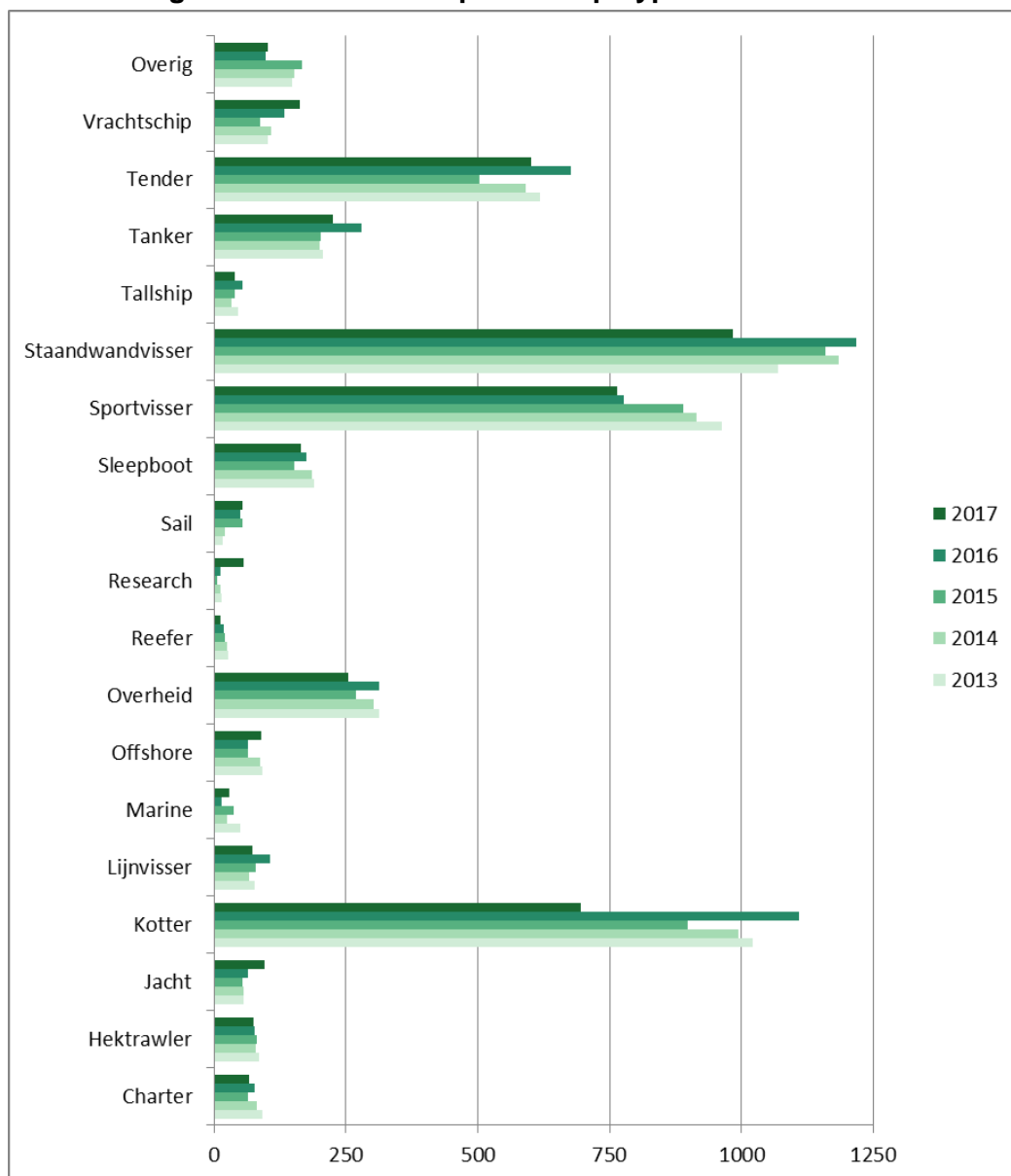

Bron: Havenbedrijf/bewerking PSO

3.3 Ontwikkeling in aankomsten per scheepstype

Om de variatie in vaarbewegingen in beeld te brengen kijken we naar het aantal aankomsten per scheepstype in de afgelopen vijf jaar (zie figuur 3.3). De meeste vaarbewegingen komen voor rekening van standaardvisser, sportvisser, kotters en tenders (samen 67% van het totaal). De afgelopen vijf jaar is daar weinig verandering in gekomen. Er zijn geen grote verschuivingen. Het aantal aankomsten van sportvisser is geleidelijk aan iets teruggelopen. Het aantal aankomsten van kotters en standaardvisser is juist in 2017 teruggelopen.

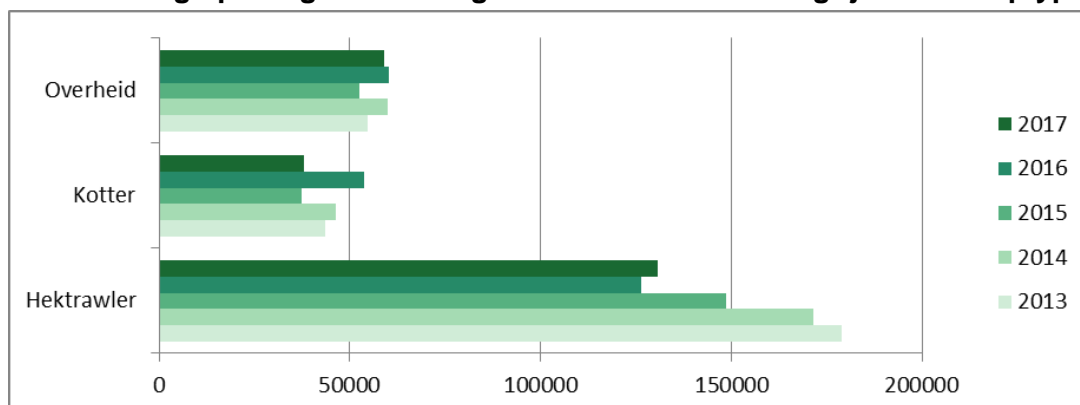
Figuur 3.4 Ontwikkeling aantal aankomsten per scheepstype

Bron: Havenbedrijf/bewerking PSO

Bovenstaande figuur zegt nog niets over het belang van de verschillende scheepstypes voor de haven. De havengelden verschillen immers sterk per type. De hektrawlers zorgen voor de hoogste opbrengsten. In 2017 ging het om € 131.000. Op de tweede plaats komen de boten van de overheid (€ 59.000) en op de derde plaats de kotters (€ 38.000). Gezamenlijk zijn ze goed voor 59% van de opbrengsten. Geen van de andere scheepstypes heeft een aandeel groter dan 5%. De opbrengsten van de hektrawlers zijn de afgelopen jaren flink teruggelopen (zie figuur 3.5). Het aandeel in de totale opbrengsten van de havengelden daalde van 44% in 2015 naar 34% in 2017. De inkomsten van de boten van de overheid en kotters zijn de afgelopen jaren wel redelijk stabiel gebleven.

Figuur 3.5 Ontwikkeling opbrengsten havengelden van de drie belangrijkste scheeptypes

Bron: Havenbedrijf/bewerking PSO

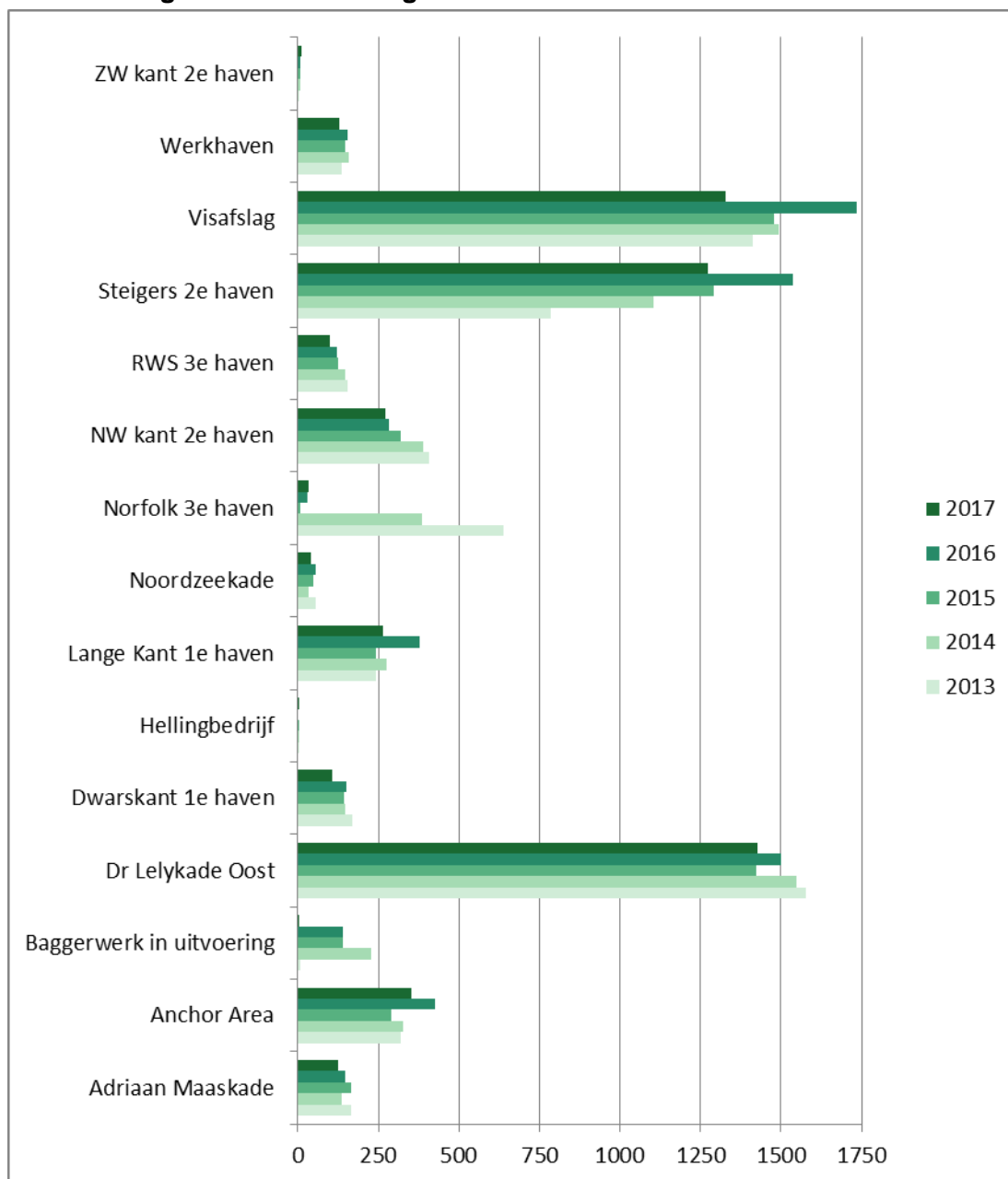
3.4 Kadebezetting

De verschillende delen van de haven worden door verschillende scheepstypes gebruikt. Dit wordt natuurlijk grotendeels bepaald door de functie van de kade. De belangrijkste scheepstypes per kade zijn:

- Dwarskant 1^e haven: kotters en overheid
- Lange kant 1^e haven: hektrawlers, tall-ships, reefers, off-shore, kotters
- Adriaan Maaskade: off-shore, bunker, marine
- Visafslag: kotters en staandwandvissers
- Werkhaven: sleepboten en reddingsboot
- Dr Lelykade Oost: sportvissers en tenders
- Noordwest-kant 2^e haven: kotters
- Steigers 2^e haven: staandwandvissers, chartervaart en zeilschool
- RWS 3^e haven: overheid
- Anchor area: tankers en vrachtboten

Als we kijken naar de kadebezetting in de periode 2013-2017 dan zien we een paar verschuivingen. De opvallendste heeft te maken met de verplaatsing in 2015 van de staandwandvissers van de 3^e haven naar de 2^e haven. Bij de Visafslag was in 2016 een tijdelijke toename te zien. Verder is er bij de Noordwest-kant van de 2^e haven sprake van een geleidelijke afname.

Figuur 3.6 Ontwikkeling van kadebezetting

Bron: Havenbedrijf/bewerking PSO

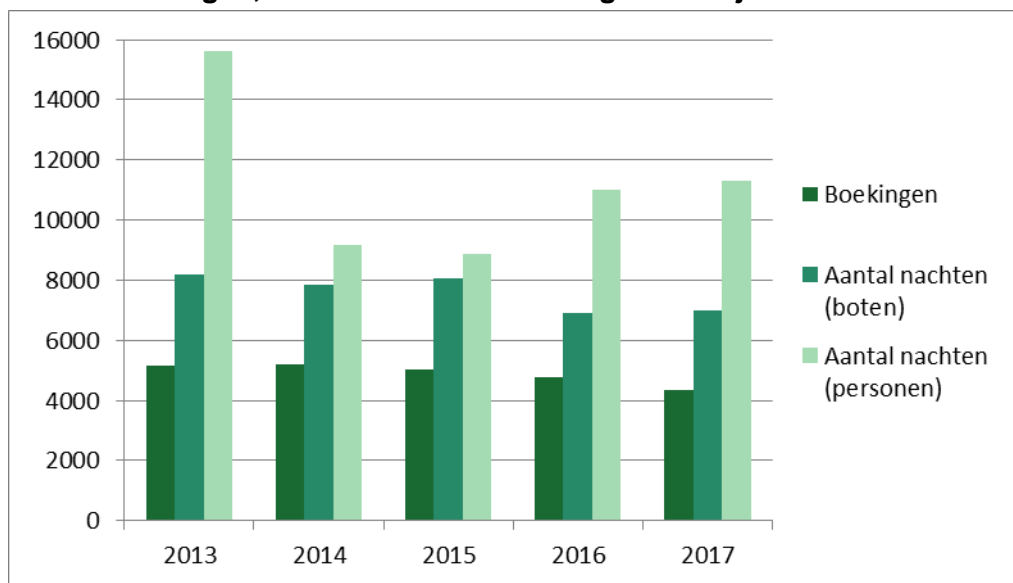
3.5 Jachthaven

De Jachtclub Scheveningen telt 600 leden die een vaste plek in de Jachthaven (2^e haven) hebben. De leden worden niet per keer geteld dat ze in de haven komen. Daarnaast heeft de Jachtclub in 2017 4.367 boekingen gehad. In totaal ging het om 6.996 nachten dat een boot in de Jachthaven lag en 11.315 overnachtingen van personen (van 13 jaar en ouder).

Het aantal boekingen is de afgelopen jaren iets teruggelopen (zie figuur 3.6). Ook het geboekte aantal nachten (boten) liep terug. In 2017 lag dit aantal 15% onder het aantal van 2013. Het aantal overnachtingen is na een scherpe daling in 2014 de

laatste 2 jaar weer toegenomen.

Figuur 3.7 Aantal boekingen, nachten en overnachtingen in de jachthaven

Bron: Jachthaven

3.6 Watertaxi

Een goede ontsluiting van het havengebied is van groot belang voor het economisch functioneren van het gebied. Omdat er steeds meer woningen, bedrijven en voorzieningen rondom de haven gesitueerd worden, heeft de gemeente de mogelijkheden onderzocht voor het permanent laten varen van een watertaxi in de haven om de interne ontsluiting van het gebied voor voetgangers en fietsers te verbeteren.

In 2015, het eerste jaar, heeft de watertaxi 93 dagen gevaren (juni t/m oktober). In dat jaar hebben er 5401 personen gebruik van gemaakt. Dat zijn gemiddeld 58 personen per dag. Kinderen onder de 5 jaar konden in 2015 gratis mee en zijn niet meegeteld.

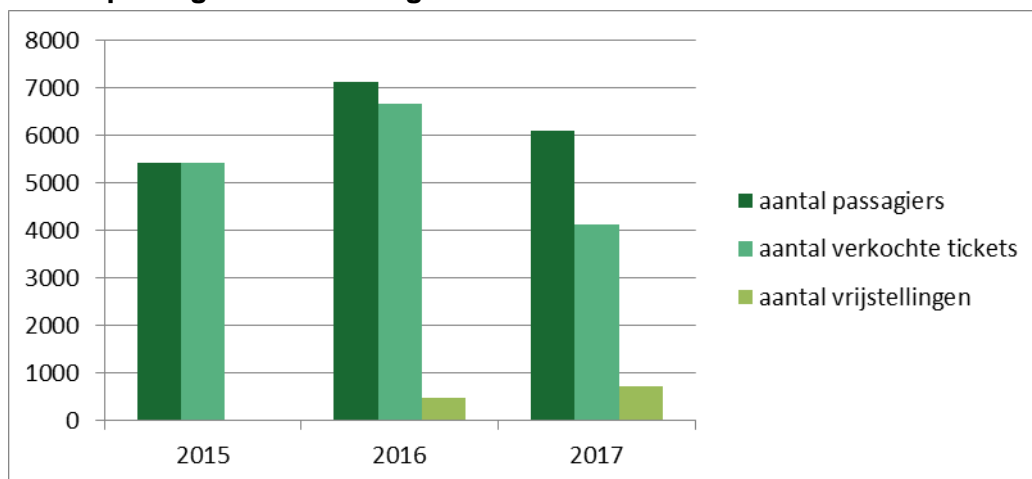
In 2016 heeft de watertaxi 97 dagen gevaren (mei t/m oktober). 7118 personen hebben toen gebruik gemaakt van de watertaxi, waarvan 6650 betalende gebruikers en 468 niet-betalende gebruikers (kinderen onder de 5 jaar, inhuur door derden). Dit komt neer op een gemiddelde van 73 personen per dag.

In 2017 heeft de watertaxi 94 dagen gevaren (mei t/m oktober). In totaal zijn 6094 personen vervoerd, gemiddeld 65 personen per dag.

De betaalwijze is afgelopen jaar weer iets aangepast. In 2017 kon per keer betalen of een rittenkaart kopen. Kinderen konden gratis mee. Daarnaast is de watertaxi een aantal keer ingehuurd door derden. In totaal zijn 4110 tickets verkocht.

Ten opzichte van 2016 is het gemiddelde aantal passagiers per dag iets gedaald.

Figuur 3.8 Aantal passagiers en betalingen van de watertaxi

Bron: Watertaxi

De watertaxi wordt voornamelijk gebruikt voor een pleziertocht, maar ook om van A naar B te komen. Daarnaast is de watertaxi ook meerdere malen ingezet tijdens diverse evenementen in de haven (o.a. Vuurwerkfestival).

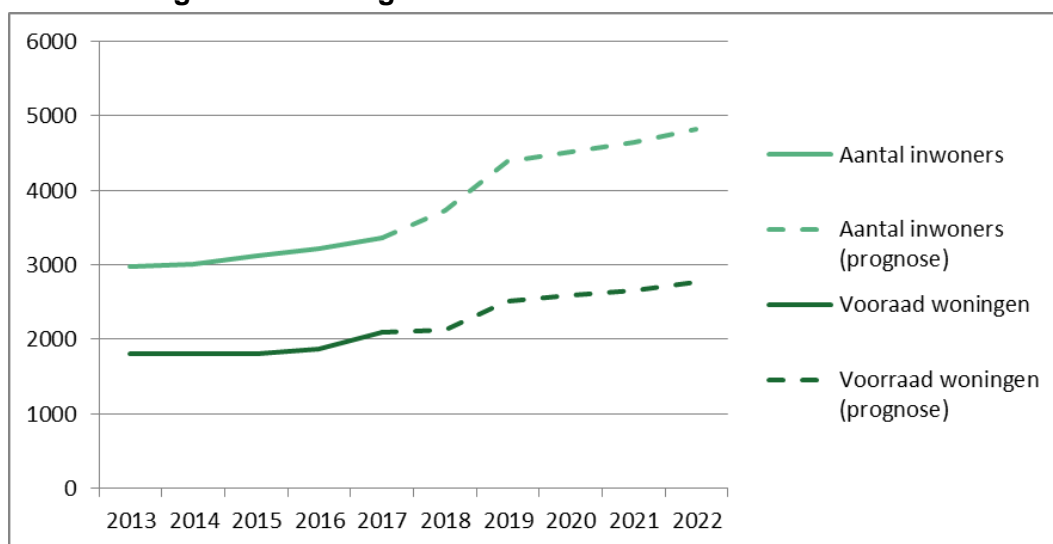
4 OMGEVING

4.1 Woningen en bewoners

Op 1 januari 2017 waren in het havengebied 2.089 woningen, 288 meer dan in 2013. Er wordt nog volop gebouwd. Zodoende zal het aantal woningen naar verwachting toenemen tot 2.762 in 2022; een groei van 32%.

De ontwikkeling van het aantal bewoners laat een vergelijkbaar beeld zien. In de periode 2013-2017 groeide het aantal bewoners licht van 2.976 naar 3.355. Maar dit aantal zal de komende jaren fors toenemen tot ruim 4.800 in 2022, een groei van 44% ten opzichte van 2017.

Figuur 4.1 Ontwikkeling aantal woningen en inwoners

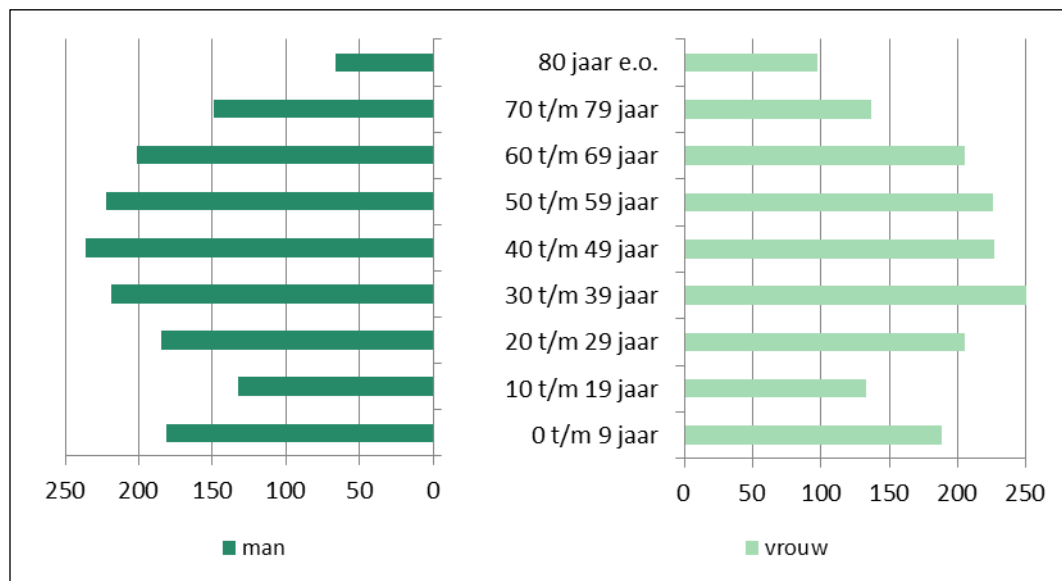
Bron: DHIC en bevolkingsprognose PSO

De bestaande woningvoorraad bestaat bijna uitsluitend uit appartementen (93%); slechts 6% is een eengezinswoning. Verder is 46% een koopwoning, behoort 30% tot de sociale huursector en 20% tot de particuliere huursector.

De helft van de woningen (52%) stamt van voor de 2^e wereldoorlog, 19% is gebouwd in de periode 1945-2000 en 27% is gebouwd na 2000.

Van de bevolking is 19% jonger dan 20 jaar, 32% is 20-45 jaar, 27% 45-65 jaar en 22% is 65 jaar of ouder. In het havengebied wonen meer vrouwen dan mannen (resp. 1.738 en 1.617). Dit komt vooral bij de oudere leeftijdscategorieën tot uiting, zoals in figuur 4.2 te zien is.

Figuur 4.2 Leeftijdsverdeling naar geslacht in 2017

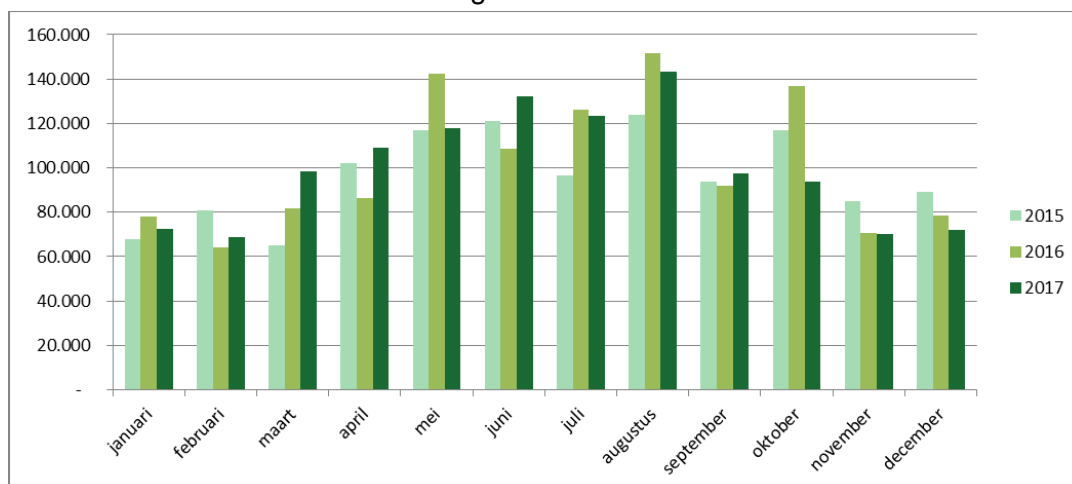
Bron: DHIC en bevolkingsprognose PSO

4.2 Bezoekers van de haven

Den Haag maakt al een aantal jaren gebruik van de volcontinu telpunten van City Traffic. Deze telpunten tellen het aantal langskomende mobiele telefoons aan de hand van wifi signalen. Voor Scheveningen haven zijn inmiddels voor drie jaar betrouwbare tellingen beschikbaar van het aantal unieke bezoekers per dag.⁴

Het aantal bezoeken aan de Scheveningse haven in 2017 is vergelijkbaar met dat in 2016 (1,2 miljoen bezoeken). In onderstaande figuur is de verdeling per maand weergegeven. De piek ligt doorgaans in de zomermaanden juni, juli en augustus. Specifieke evenementen kunnen voor een piek zorgen.

Figuur 4.3 Aantal bezoeken aan de Scheveningse haven

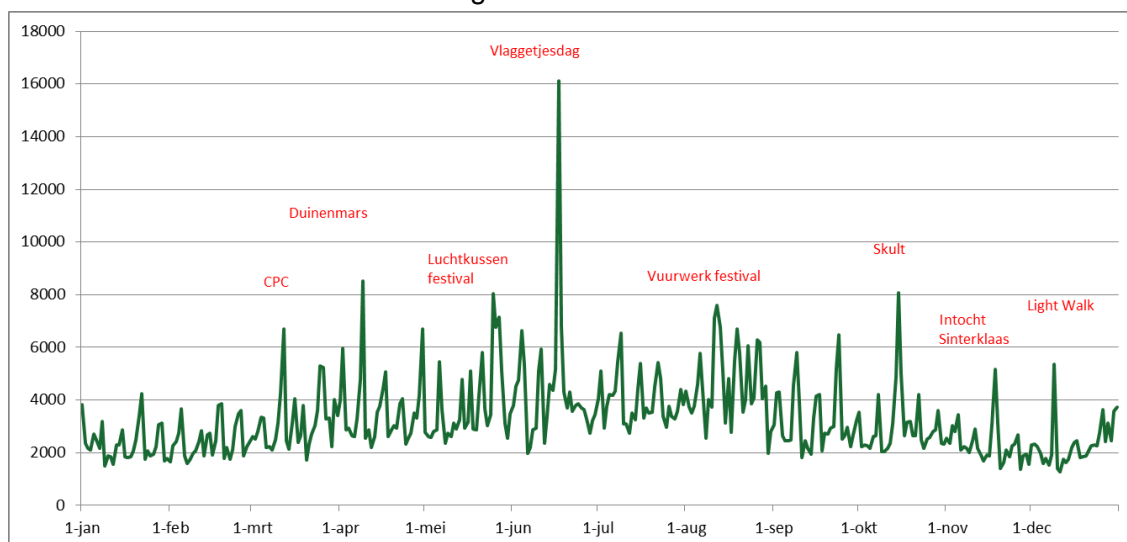

⁴ In het havengebied staan vier telpunten, namelijk: Strandweg 2, Vissershavenweg 56, Dr. Lelykade 1 en de Westduinweg 220.

Bron: City Traffic/ bewerking PSO

In onderstaande figuur zijn voor 2017 de bezoekersaantallen per dag weergegeven. Daaruit blijkt dat Vlaggetjesdag veruit de meeste bezoekers naar de Scheveningse haven trekt. Ook tijdens de City-Pier-City, de Duinenmars, het Luchtkussenfestival, het Vuurwerkfestival, Skult en Light Walk was het druk bij de Scheveningse haven. En niet te vergeten tijdens de intocht van Sinterklaas.

Figuur 4.4 Aantal bezoeken aan de Scheveningse haven in 2017

Bron: City Traffic/ bewerking PSO